

Za 66. sjezdem chemiků

Ve dnech 7. až 10. září 2014 se konal 66. sjezd asociací českých a slovenských chemických společností, a to na půdě Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Naposledy byl sjezd v tomto městě před deseti lety. Mnohé se od té doby změnilo – rozsáhlý kampus této školy byl obohacen o architektonicky krásné nové budovy určené pro výuku, přibýly i nové obory, a koleje, kde byli účastníci ubytováni, byly mezitím modernizovány do podoby pohodlného hotelu.

Vzhledem k tomu, že tento sjezd zabírá celou oblast chemie, umožňuje účastníkovi nahlédnout i do oborů, které mu nejsou blízké, a získat tak přehled (byť značně neúplný) o tom, jaká nová odborná témata se v každé z obou částí bývalé federace objevují – a v tom je pravděpodobně jeho hlavní smysl a význam. Samozřejmě, důležitá je také sociální stránka tohoto setkání: možnost diskutovat s lidmi, se kterými je během roku obtížné – kvůli vzdálenosti – se fyzicky potkávat. Nicméně, jisté trendy, které lze v průběhu let pozorovat, si zaslouží komentář.

Netroufám si hodnotit trend vývoje odborné úrovně, ale zajímalo mě například, zda a jak se během let mění věkové složení účastníků. Od našich slovenských kolegů se mi podařilo získat anonymní data narození účastníků ze tří posledních sjezdů, konaných v Tatrách (2009, 2011 a 2013) – naštěstí tuto informaci slovenští organizátoři měli, stačilo prý zkopírovat vždy jeden ze sloupců databáze. Samozřejmě jsem se pokusil opatřit si analogická data i ze sjezdů v Česku, ale neuspěl jsem – těmito údaji čeští organizátoři nedisponovali, což jim samozřejmě nemohu zazlívat. Ze získaných dat z tatrských sjezdů plyne, že daleko nejvíce „populovaná“ je věková skupina 25–35 let a její procento v uvedeném časovém intervalu nezanedbatelně roste (z 33 na 39 %). Samozřejmě je třeba „brát korekci“ na to, že možnost podnikat během sjezdu ve volném čase výlety do hor je pro mladé lidi, zejména z Česka, přitažlivá. (Tím více je mi líto, že podobný přehled nemohu vytvořit pro sjezdy v Čechách a na Moravě – bylo by to zajímavé srovnání.) Po vynesení do grafu se ukázalo, že distribuce věku je evidentně „dvouhrbá“ – pozoruhodně

je, že druhé maximum (kolem 60 let) v průběhu let slábne (z 11 na 6,5 %) a navíc se trochu posouvá k starším ročníkům. Nepříjemná je mizivá přítomnost chemiků ve věkovém rozmezí 35–50 let. Je snad sjezd pod jejich úroveň? Nebo jsou natolik vytíženi, že pro tuto bilaterální akci už nemají čas?

Pro tuto střední věkovou kategorii jsou samozřejmě nejdůležitější specializovaná mezinárodní odborná setkání. Je-li ale vědec současně i pedagogem, měl by se zajímat i o mladou generaci – a právě na našich sjezdech je mladých opravdu hodně. Vědí vůbec tito zralí vědci, jak potěšitelně vysoká je odborná úroveň příspěvků mladých chemiků, prezentovaných na sjezdech v rámci cen Shimadzu?

Vývoj v posledních letech tedy naznačuje, že mezi účastníky se čím dál častěji objevují mladí vědci nebo doktorandi, často i studenti (což je dobře), bohužel ale čím dál méně jejich vedoucí, školitelé, profesori – zkrátka zkušení a zasloužilí chemici na vrcholu svých odborných kariér (a to není v pořádku). Zdá se mi, že by proto bylo převelice potřeba (a to na obou stranách řeky Moravy) učinit něco pro zvýšení prestiže tohoto setkání – nebylo by dobré ponechat další vývoj beze změn. Kde jinde by např. mladí doktorandi měli mít možnost v klidu si podiskutovat se špičkami svého oboru – s jinými než jejich vlastními školiteli? Jak dosáhnout toho, aby se na sjezdech objevovalo více špičkových vědců a pedagogů, je věcí diskuse, která by se měla co nejdříve rozběhnout. V minulosti se osvědčilo pozvat některého nobelovského laureáta, či jinak významnou osobnost (v roce 2005 v Tatrách přednášel laureát prof. A. Zewail, v r. 2008 v Olomouci nobelista prof. J.-M. Lehn; v roce 2013 se bohužel stalo, že pozvaná laureátka, prof. Ada E. Yonath, na poslední chvíli účast na tatrském sjezdu zrušila). V těchto snahách by se mělo pokračovat.

Příští rok nás čeká opět sjezd v Tatrách. Doufejme, že české a slovenské vědecké špičky přijedou v hojnějším počtu.

Jiří Podešva